

Bruksela, 30 maja 2024 r.

dr. Sylwia Spurek

Posłanka do Parlamentu Europejskiego 2019-2024

Zastępczyni Rzecznika Praw Obywatelskich 2015-2019

60, rue Wiertz, B-1047 Bruksela, Belgia

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej

ul. Wiejska 4/6/8

00-902 Warszawa

PETYCJA

w sprawie podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu ustanowienia Dnia Pamięci Ofiar Przemocy ze względu na Płeć

Działając na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870) wnoszę w interesie publicznym petycję – popieraną przez ekspertki, naukowczynie i działaczki w zakresie praw człowieka kobiet – w sprawie podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu ustanowienia Dnia Pamięci Ofiar Przemocy ze względu na Płeć świętem państwowym na dzień 25 listopada.

UZASADNIENIE

Przedmiotem petycji jest okazanie wsparcia i solidarności z ofiarami przemocy ze względu na płeć, której w Polsce doświadczać może rocznie nawet milion Polek.

W 1999 roku, Organizacja Narodów Zjednoczonych ustanowiła 25 listopada Międzynarodowym Dniem Eliminacji Przemocy wobec Kobiet. Dzień ten otwiera także Kampanię 16 Dni przeciw Przemocy wobec Kobiet. To kampania organizowana na całym świecie od 1991 roku, podczas której organizacje pozarządowe oraz osoby aktywistyczne i eksperckie walczące z przemocą ze względu na płeć, organizują szereg wydarzeń, spotkań i działań mających na celu zwrócić uwagę na problem, jakim jest przemoc wobec kobiet. Kampanię kończy Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka 10 grudnia, symbolicznie

zaznaczając związek pomiędzy przemocą wobec kobiet a nieprzestrzeganiem praw człowieka. Przemoc wobec kobiet jest bowiem bezdyskusyjnym pogwałceniem praw człowieka.

Według Europejskiego Instytutu ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (EIGE), przemoc ze względu na płeć jest zjawiskiem głęboko zakorzenionym w nierówności płci i stanowi jedno z najbardziej znaczących naruszeń praw człowieka we wszystkich społeczeństwach¹. Przemoc ze względu na płeć to przemoc, której ofiara doświadcza ze względu na określoną płeć lub tożsamość płciową. Przemoc ze względu na płeć i przemoc wobec kobiet to terminy, które są często używane zamiennie, ponieważ powszechnie uznaje się, że większość przemocy ze względu na płeć jest zadawana kobietom i dziewczętom przez mężczyzn. Używanie terminu „przemoc ze względu na płeć” jest jednak ważne, ponieważ podkreśla fakt, że wiele form przemocy wobec kobiet jest zakorzenionych w nierówności władzy między kobietami i mężczyznami. Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Konwencja Stambulska), stanowiąca punkt odniesienia dla międzynarodowego prawodawstwa w zakresie zwalczania przemocy ze względu na płeć, określa przemoc ze względu na płeć i przemoc wobec kobiet jako akt, który jest „naruszeniem praw człowieka oraz formą dyskryminacji kobiet”². Zgodnie z Konwencją Stambulską akty przemocy ze względu na płeć to akty, które „prowadzą lub mogą prowadzić do fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej szkody lub cierpienia kobiet, w tym również groźby takich aktów, sytuacje przymusu lub arbitralnego pozbawienia wolności, zarówno w życiu publicznym, jak i prywatnym”.

Ustanowienie Dnia Pamięci Ofiar Przemocy ze względu na Płeć jest niezwykle ważne, ponieważ ofiary wciąż pozostają niewidoczne. Narażenie kobiet, czyli ponad połowy społeczeństwa na ryzyko doświadczenia przemocy w codziennym życiu, życie w strachu przed przemocą, czy obawę o bezpieczeństwo, to systemowy i społeczny problem, który w dalszym ciągu nie został skutecznie rozwiązany. Tymczasem 33% Europejek doświadcza w swoim życiu przemocy - fizycznej, psychicznej, seksualnej lub ekonomicznej, tylko dlatego, że urodziły się kobietami³. Przemocy seksualnej lub fizycznej doświadcza co roku około milion

¹ Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn, *Czym jest przemoc ze względu na płeć*, zob. <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/what-is-gender-based-violence> (dostęp 02.05.2024).

² Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzona w Stambule dnia 11 maja 2011 r. (Dz.U. 2015 poz. 961).

³ Szczegółowe wyniki badań Agencji Praw Podstawowych są dostępne pod adresem <https://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>.

Polek⁴. 95% sprawców tej przemocy to mężczyźni⁵. Przemoc wobec kobiet i dziewcząt jest jednym z najczęstszych naruszeń praw człowieka na świecie. Dochodzi do niej każdego dnia, w każdym zakątku świata. Przemoc ze względu na płeć prowadzi do poważnych krótko i długoterminowych fizycznych, ekonomicznych i psychicznych konsekwencji dla kobiet i dziewcząt, uniemożliwiając im pełne i równe uczestnictwo w życiu społecznym, a także wpływając na życie prywatne i zawodowe. Skala oddziaływania tego społecznego problemu jest ogromna, zarówno w życiu jednostek i rodzin, jak i całego społeczeństwa. Sytuacja spowodowana pandemią COVID-19 jeszcze pogorszyła ten problem i jego skutki. Przez zwiększoną izolację, ograniczoną mobilność, stres i niepewność ekonomiczną, przemoc domowa znacząco się nasiliła, a kobiety i dziewczęta zostały narażone na inne formy przemocy⁶. Przemoc wobec kobiet ma bowiem wiele twarzy: najbardziej drastycznymi jej formami jest przemoc seksualna, w tym gwałt, przemoc fizyczna, przemoc psychiczna (która jest naruszeniem godności osobistej, np. przymuszając, grożąc lub znęcając się na ofiarą), a także przemoc ekonomiczna, np. poprzez pozbawianie środków lub stwarzanie warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby⁷. Warto zwrócić także uwagę na to, że kobiety spotykają się z przemocą wszędzie – w miejscach pracy, na ulicy, w transporcie publicznym, w Internecie. Nie ma miejsca i sfery życia, w której kobiety mogą czuć się w pełni bezpieczne. Kobiety nie czują się bezpiecznie nawet w swoich domach. Środowisko domowe, które powinno być przestrzenią spokoju i schronienia, jest dla niektórych miejscem cierpienia i bólu. Jednak tylko ¼ kobiet zgłasza przemoc na Policję⁸.

Właśnie dlatego X kadencja Sejmu RP powinna podjąć się ustanowienia Dnia Pamięci Ofiar Przemocy ze względu na Płeć, symbolicznie okazując wsparcie i solidarność z ofiarami przemocy ze względu na płeć, a tym samym pokazać, że Sejm będzie dążył do jak najlepszego zapewnienia ochrony kobietom w Polsce. Dzień upamiętniający ofiary przemocy ze względu na płeć będzie przypominał o konieczności zwalczania tego społecznego problemu, a także inspirował do zmian ustawodawczych mających na celu efektywne przeciwdziałanie przemocy, lepszą ochronę ofiar i skuteczniejsze ściganie sprawców.

⁴ Gruszczyńska Beata, *Przemoc wobec kobiet w Polsce. Aspekty prawnokryminologiczne*, Warszawa-Kraków 2007, Wolters Kluwer Polska. Badanie zrealizowane w ramach badań międzynarodowych IVA WS (International Violence Against Women Survey): Johnson H., Ollus N., Nevala S., *Violence Against Woman. An International Perspective*, HEUNI, (2008) Springer.

⁵ Ibid.

⁶ UNIC Warszawa, *Przemoc wobec kobiet i dziewcząt*, zob.: <https://www.unic.un.org.pl/oionz/przemoc-wobec-kobiet-i-dziewczat/3389> (dostęp 06.03.2024).

⁷ Niebieska Linia, *Rodzaje przemocy*, zob.: <https://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/8-rodzaj-przemocy>

⁸ Gruszczyńska Beata, *Przemoc wobec kobiet...*

Mając na uwadze powyższe argumenty, wnoszę o podjęcie inicjatywy ustawodawczej mającej na celu ustanowienie Dnia Pamięci Ofiar Przemocy ze względu na Płeć świętem państwowym na dzień 25 listopada.

W załączniku przedkładam projekt ustawy oraz listę osób, wybitnych naukowców, działaczek i ekspertek zajmujących się prawami kobiet i zwalczaniem przemocy ze względu na płeć, które poparły moją petycję.

Wyrażam zgodę na publikację petycji na stronie internetowej, z podaniem mojego imienia i nazwiska, bez podania adresu.

/Sylwia Spurek/

Załącznik:

1. Lista osób popierających petycję

Załącznik 1: Lista osób popierających petycję

1. **Renata Durda**, wieloletnia Kierowniczka Ogólnopolskiego Pogotowania dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia IPZ,
2. **Adw. Kamila Ferenc**, Wiceprezeska Zarządu Fundacji na Rzecz Kobiet i Planowania Rodziny FEDERA,
3. **Adw. dr Katarzyna Gajowniczek-Pruszyńska**, Wicedziekan Okręgowej Rady Adwokackiej w Warszawie,
4. **Dr hab. prof. UW Beata Gruszczyńska**, Instytut Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji, Uniwersytet Warszawski,
5. **Dr hab. prof. UJ Joanna Hańderek**, Wydział Filozoficzny, Uniwersytet Jagielloński, Radna Miasta Krakowa,
6. **Dr hab. Karolina Kremens**, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii, Uniwersytet Wrocławski,
7. **Dr hab. prof. UW Monika Płatek**, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Warszawski,
8. **Dr hab. Katarzyna Sękowska-Kozłowska**, Kierowniczka Poznańskiego Centrum Praw Człowieka, Instytut Nauk Prawnych PAN,
9. **Anna Spurek**, Członkini Zarządu European Fem Institute,
10. **Adw. dr Zuzanna Warso**, Członkini Zespołu ds. Kobiet przy Naczelnej Radzie Adwokackiej,
11. **Adw. Danuta Wawrowska**, Członkini Zespołu ds. Kobiet przy Naczelnej Radzie Adwokackiej,
12. **Prof. dr hab. Eleonora Zielińska**, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Warszawski.